

IRODALOM.

A szociálizmus és a vallás. Irta Ürmösi József homoródszentpáli unitárius lelkész. Kapható Kókai bizományosnál. Ára 1 kor.

Tagadhatatlan, hogy korunk szociálizmusának úgy tudományosan kifejtett alakjaiban, mint gyakorlati megnyilvánulásaiban sok a tulzás. Olyan, mint az iszappal teljes zavarosan hullámzó folyam, amelynek mielőtt az élet táplálójává lehetne, meg kell tisztulnia és sok kártékony anyagtól megszabadulnia. Úgy a Marx-féle történelmi materializmus, mint a Menger-féle hatalmi viszonyokon alapuló új erkölcsi elvek az életnek csak egyoldalú vizsgálásából szűrődtek le. Az élet sokkal bonyodalmasabb és sokkal több tényező együttes működéséből alakul ki, minthogy azt akár csupán a gazdasági, akár csupán hatalmi tényezőkre visszavihetnők. És azok a lekicsinyelt „ideológiák“ akárhányszor még nagyobb lendületet adnak az életnek, mint a történelmi materializmus gazdasági tényezői.

Ha így a szociálizmus tudományos alakjával sem érthetünk egyet, annál kevésbé helyeselhetjük azt a szociálizmust, amely az értetlen tömeget vezeti s amely a mindennapi kenyér kérdésén fölül emelkedni nem tud. Ellenben ezért kész betörni a lelki élet legszentebb templomaiba s hajlandó közprédává tenni az emberiség legszentebb értékeit is

Azonban ez nem azt teszi, hogy mi hideg közönnyel fogadjuk korunknak ezt a hatalmas áradatát. Ha ezt tennők, akkor elborítana s talán iszapjával maga alá temetne, ami nagyon dicstelen halál volna. De azt sem teszi, hogy a szociálizmus szélsőségei és tulzó törekvéseihez hasonló szélsőséges fegyvereket állítsunk szembe. Hanem azt teszi, hogy az előttünk zavarosan hömpölygő folyam vizét igyekezzünk megszünni, azt a kártékony anyagoktól megtisztítani. Válasszuk ki belőle azt, ami életadó, ami sok tekintetben megvénült világunkat újjászülheti s lankadt ereinkbe új erőt adhat. Hogy így alakuljon ki az az eszményi szociálizmus, amely mindnyájunk lelkében ott él, amelynek célja az embernek anyagi és szellemi emelése, a valódi emberiség terjesztése.

Ezt a nemes és eléggé nem méltányolható célt szolgálja Ürmösi József homoródszentpáli unitárius lelkésznek előttünk fekvő könyve, melyet az Evangélikus Lap „nagy szeretettel és megható egyszerűséggel megírott könyvnek“ nevez s ezért melegen ajánlja olvasói figyelmébe. Mi is nagy élvezettel olvastuk s örömmel állapítjuk meg,

hogy írója nyitott szemmel jár a világban. Hogy figyelemmel kíséri az egymással folyton küzködő eszmeáramlatokat. Látja korunk bonyolult küzdelmeit s öntudatosan keresi a legnagyobb függő kérdések helyes megoldási módozatait. Egyaránt elítéli azokat, akik a szocializmus címe alatt és azokat, akik a vallás jegyében hozzá nem méltó tulzó irányokat követnek s helyes érzékekkel mutat rá az útra, amelyen vallás és szocializmus édes testvérekként folytathatják útjukat az emberiség boldogítására. Az írónak gratulálunk s könyvét melegen ajánlhatjuk olvasóink figyelmébe.

V. A.

Guzsajásban. Elbeszélések: írta Árkosi Ferenczi Kálmán.

Ferenczinek pár éven belül már ez a második kötet elbeszélése. Már első kötetében a székely népelet alapos ismerőjének s hivatott tolmácsának bizonyult. Örömmel állapítottuk volt meg már akkor, hogy ő nem olyan népieskedő, dilettáns író, mint azok, akik a bérces kis hazából el-kiszállván, egy-egy furcsa történetnek, valamely sületlen anekdóttának böcsületös-özö dialektusban való elmondásával pályáznak a halhatatlanság koszorujára. Ferenczi nemcsak azt látja meg, hogy a székely ember harisnyában jár, puliszkát eszik s a lovat kabalának hívja. Ő egész embert, sőt típusokat rajzol. Ezért a cselekvény nála szinte másodrendű dolog. Példa rá mostani kötetében az „Utolsó szekeres“, hol annyira a típust tartja szem előtt, hogy annak kiesztergályozása közben megfélekedzik a szerkesztéséről s meglehetősen laza, elnyújtott históriát nyújt. Egyébiránt sic-tünk annak a kimondásával, hogy mostani kötete az előzővel szemben határozottan haladás. Ismerjük is már majdnem mindenik darabját, mert a legtöbb megjelent a legelőkelőbb budapesti folyóiratokban, jelétül annak, hogy mikor szerzőnkben a székelység eljövendő Tömörkény Istvánját sejtettük, nem voltunk rossz jósök. Ezekben az együgyű, jóízű történetekben az alakok sokkal elevebbek, a vonások sokkal merészebbek, határozottabbak, mint első kötetében. És ami legfőbb, sokkal székelyebbek is. Kár, hogy egyiket-másikat alaposabban meg nem beszélgethetjük. Kevés hibát, de igen sok jeles vonást találunk bennük. Egy dolgot azonban így is ki kell emelnünk. Olyan közel eddig tudtunkkal senki sem tudott férközni a székely lélekhez, mint Ferenczi. Annak a küzdelmekkel teli életnek, melyet ez apró emberek végig kinlódtak, annak a humornak, mely a küzdelmek boruja után ez emberek életéből tarka szivárványként felénk mosolyog, az együgyű furfangnak, az elpuszlíthatatlan jókedvnek, egy szóval a tipikus székely tulajdonságoknak ilyen költői megszólaltatását székely írónál nem olvastuk. Kár, hogy Ferenczit csak ritkán veti jó sorsa mostanában a székelység közé. Még most is volna tanulnivalója, hogy művészetét tökéletesíthesse. Így jóformán gyermeki emlékeiből kell táplálkoznia Szerencsére az emlékek elevenen vésődtek lelkébe s úgy hisszük, még sok kellemes órát fogunk köszönni az eleven tollú, éles megfigyelésű, poéta lelkű írónak.

A kötet a Franklin-Társulat kiadásában jelent meg s ára 4 korona.

(ma.)

KÜLÖNFÉLÉK.

Nyári szüni dei tanfolyamot rendez a pozsonyi és soproni teológiai akadémia tanári kara, f. é. június 30-tól július 10-ig, lelkészek, tanárok, tanítók és tanítónők részére. Az előzetes program szerint a vallásnak igen nagy jelentőségű kérdései nyerne megvilágítást. Az előadók között Dr. Masznyik Endre, Dr. Daxer György, Hornyánszky Aladár, Kovács Sándor, Pröhle Károly, Lic. Schmidt Károly Jenő szerepelnek. A tanfolyam irányáról fölvilágosítást nyújtnak a kitzűzött következő tételék:

1. Az ujszövetség a legújabb kutatások világában. (10 előadás)
2. Az ótestamentum a legújabb kutatások világában. (10 előadás)
3. A teológia rendszere (5 előadás).
4. A reformáció lényege (5 előadás).
5. Vallás-pedagógiai kérdések (4 előadás).
6. A keresztény eszme történeti képviselői (2 előadás)
7. Az egyházi zene története (2 előadás).

A résztvevők Pozsonyban a teol. otthon épületében ingyenes szállást kapnak.

Eléggé nem méltányolható a pozsonyi és soproni ág. h. ev. teol. akadémia tanári karának ez a szép kezdeményezése, akik követve az evangelium útasítását a gyertyát az asztalra teszik, hogy mindenkinek világoljon. Remélhetőleg sokan lesznek, akik a nemes célu törekvést megértik s annak áldásait is élvezik. Csak így lehet lépést tartani a világ fejlődésével s haladni az újabb szellemi áramlatokkal. A mi egyházunkban is sürgették egyesek hasonló tanfolyamok rendezését, hogy papképzésünk hiányosságai így időről-időre kipótólva legyenek. De még eddig semmi jele a megvalósításnak. Pedig az idő halad. S aki nem figyel az idők jeleire, az elvész az emberiség nagy versenyében.

A közoktatásügyi miniszter egyházpolitikája, A vallás- és közoktatásügyi miniszterium költségvetésének tárgyalásakor *Jankovich* Béla miniszter úr érdemleges beszédben nyilatkozott azokról az elvekről, amelyeket vall.

E beszédből a minket is közlelről érdeklő részleteket lehető bö kivonatban közöljük a következőkben:

A vallás- és közoktatásügyi tárca költségvetése 1868-ban 2,200.000